MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINING IQTISODIY TABIATI

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
“Iqtisodiy nazariya” kafedrasi dotsenti, PhD,
Odilova Dilnozaxon Barnayevna
https://orcid.org/0000-0001-7654-9233
E-mail : d.odilova@tsue.uz

Milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligi — mamlakatning mavjud iqtisodiy resurslari, institutsional imkoniyatlari, ilmiy-texnologik salohiyati va ishlab chiqarish tizimidan samarali foydalanish orqali uzoq muddatli iqtisodiy o‘sishni ta’minlash hamda xalqaro bozorlarda raqobat ustunliklarini shakllantirish qobiliyatidir.

M. Porterning raqobat ustunliklari nazariyasiga ko‘ra, mamlakatlarning xalqaro bozordagi muvaffaqiyati ishlab chiqarish omillari bilan bir qatorda innovatsiyalar, ichki talab xususiyatlari, tarmoqlararo hamkorlik va korxonalar strategiyasiga ham bog‘liq. Shu nuqtayi nazardan, milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligi ko‘p omilli va dinamik iqtisodiy jarayon hisoblanadi.

Milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligiga ta’sir ko‘rsatuvchi asosiy omillar quyidagilardan iborat:

Birinchidan, inson kapitali va mehnat unumdorligi. Malakali kadrlar, sifatli ta’lim va kasbiy tayyorgarlik ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. Inson kapitaliga yo‘naltirilgan investitsiyalar iqtisodiyotning texnologik yangilanishi va yangi ish o‘rinlarining yaratilishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar. Ilmiy tadqiqot natijalarini ishlab chiqarishga joriy etish, raqamlashtirish va zamonaviy boshqaruv usullaridan foydalanish mahsulot tannarxini kamaytirish, sifatini yaxshilash va yangi bozorlarga chiqish imkoniyatini kengaytiradi.

Uchinchidan, investitsion muhit va institutsional sharoitlar. Huquqiy barqarorlik, samarali davlat boshqaruvi, raqobat muhitining rivojlanishi va xususiy mulk himoyasi mahalliy hamda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun muhim ahamiyatga ega.

To‘rtinchidan, eksport salohiyati va iqtisodiyotning diversifikatsiyasi. Eksport tarkibida xomashyo bilan bir qatorda tayyor mahsulotlar, yuqori texnologiyali tovarlar va xizmatlar ulushining ortishi mamlakatning tashqi bozorlardagi barqarorligini kuchaytiradi.

O‘zbekiston sharoitida milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirish uchun iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiya qilish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, ilm-fan bilan ishlab chiqarish o‘rtasidagi aloqalarni mustahkamlash hamda mehnat bozorining zamonaviy talablariga mos kadrlar tayyorlash muhim

hisoblanadi. Shu bilan birga, hududlarning iqtisodiy ixtisoslashuvini rivojlantirish va mahalliy mahsulotlarning xalqaro standartlarga muvofiqligini ta’minlash zarur.

Xulosa qilib aytganda, milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligining iqtisodiy tabiati mavjud resurslardan samarali foydalanish, innovatsion rivojlanish, inson kapitalini yuksaltirish va xalqaro bozorlarda barqaror raqobat ustunliklarini yaratish bilan belgilanadi. Raqobatbardoshlikni oshirish bir martalik chora-tadbirlar bilan cheklanmay, uzoq muddatli strategik yondashuvni talab qiladi.

O‘zbekiston iqtisodiyoti uchun ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish, eksportni diversifikatsiya qilish va malakali mutaxassislar tayyorlash ustuvor yo‘nalishlar bo‘lishi lozim. Mazkur yo‘nalishlardagi izchil islohotlar milliy iqtisodiyotning barqaror o‘sishi va xalqaro iqtisodiy tizimdagi o‘rnini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Porter, M. E. *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press, 1990.
2. Krugman, P. R. Competitiveness: A Dangerous Obsession. *Foreign Affairs*, 1994, 73(2), 28–44.
3. World Economic Forum. *The Global Competitiveness Report 2019*. Geneva: WEF, 2019.
4. OECD. *OECD Compendium of Productivity Indicators*. Paris: OECD Publishing.